

Prinsjesdag 2023

en andere koopkrachtontwikkelingen

Ronald Beelaard

Disclaimer

- Koopkracht (en verandering daarop) is het **verschil** tussen **twee grote bedragen** (en verandering daarop)
- Het gaat meestal om relatief kleine veranderingen van **bruto** bedragen, die via ook veranderlijke inhoudingen (belasting enz.) omgezet moeten worden naar **besteedbaar** bedragen, die ook nog eens gecorrigeerd dienen te worden voor de **samenstelling** van het huishouden.
- Aan de uitgavenzijde gaat het om de som van de veranderingen van een groot aantal kleine bedragen (de prijzen).
- Mathematisch betekent dit dat een **kleine fout** in de berekening van bruto naar besteedbaar en gestandaardiseerd, of de prijzen van de onderdelen die tezamen de inflatie vormen **grote impact** kan hebben op het resultaat. Deze is groter naarmate het huishouden dichter aanligt tegen de grens voor **bestaanszekerheid**

NOS teletekst (14-9-2023) over 2022

- "Gepensioneerden gingen er het meest op achteruit. (-3%). Ze hadden vaak een te hoog inkomen voor (energie)toeslag."
- Voor de gepensioneerden met hogere inkomens was het uitblijven van **indexatie** (2022!) de belangrijkste oorzaak

Koopkrachtdaling grootst sinds 1983

■ De koopkracht is vorig jaar met 1,2% gedaald. Dat is de grootste daling in 40 jaar, blijkt uit cijfers van het CBS. De daling is vooral het gevolg van de hoge inflatie in het afgelopen jaar.

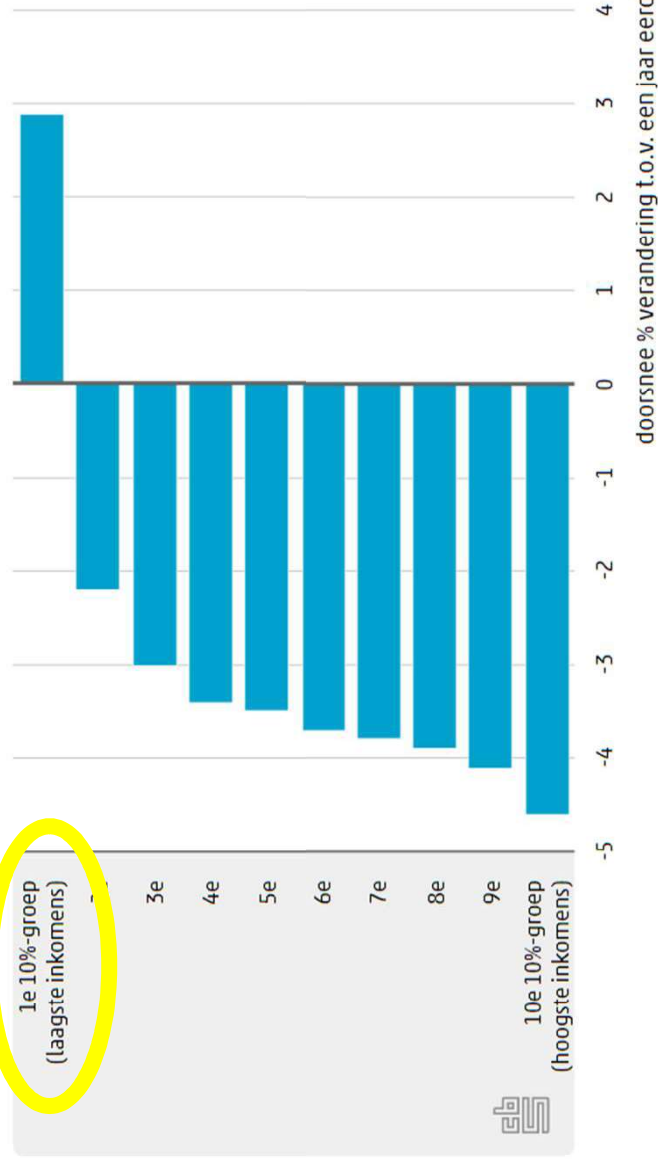
Alleen tijdens de zware recessie in de jaren 80 en de jaren na de financiële crisis van 2008 ging de koopkracht met meer dan 1% in de min. De laatste tien jaar zat de koopkracht in de plus, ook tijdens de coronacrisis.

Alleen huishoudens met een laag inkomen gingen erop vooruit, door energietoeslag die ze kregen. Gepensioneerden gingen er het meest op achteruit (-3%). Ze hadden vaak een **te hoog inkomen voor toeslag**

Bron: CBS persbericht (14-09-23 00:00)

Koopkrachtontwikkeling pensioenontvangers naar inkomensgroep, 2022*

* voorlopige cijfers

Koopkracht

Gepensioneerden vragen de pensioenfondsen om de voet van de rem te halen

Grootste koopkrachtverlies in 2022 bij gepensioneerden die naast AOW nog aanvullend pensioen hadden: zij liepen energietoeslag mis

ANP
14 sep 2023

BUSINESS
INSIDER
NEDERLAND

ONDERNEMEN TECH FINANCE CARRIÈRE AUTO PREMIUM ALLE

Boodschappen doen Foto: ANP / Ramon van Pijmen

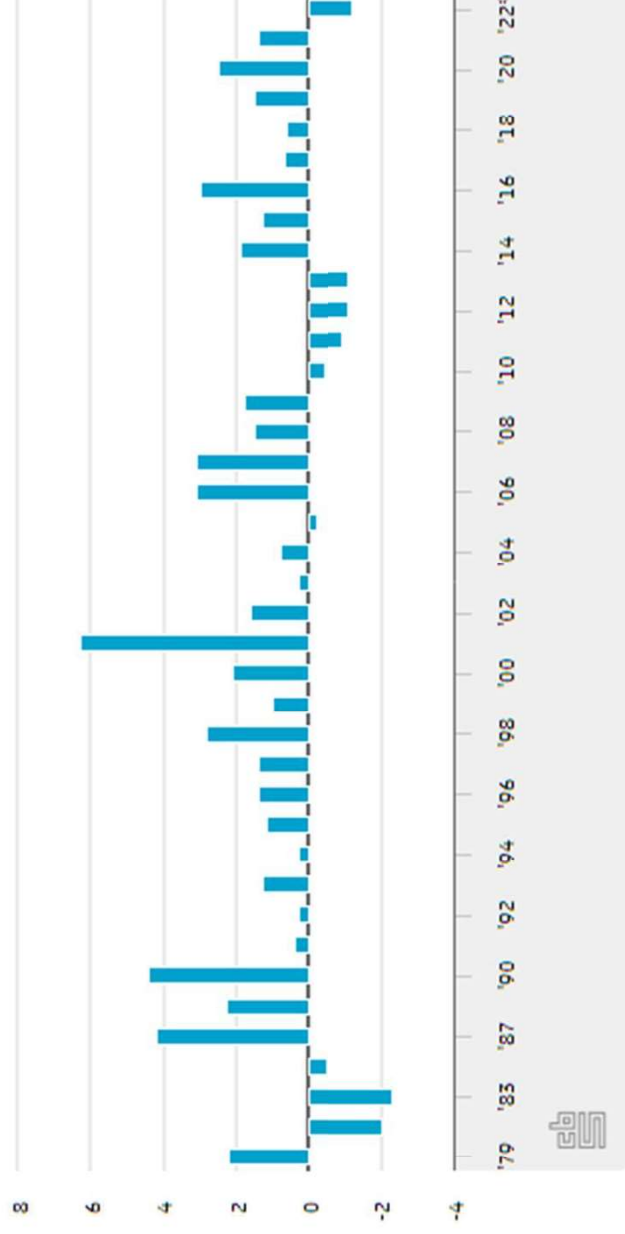
- Nederlanders kregen in 2022 te maken met een groot koopkrachtverlies, dat alleen vergelijkbaar was met de grote economische crises in het verleden.
- Huishoudens met een heel laag inkomen gingen er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek door de energietoeslag wel op vooruit in koopkracht.

Ook uit het CBS bericht

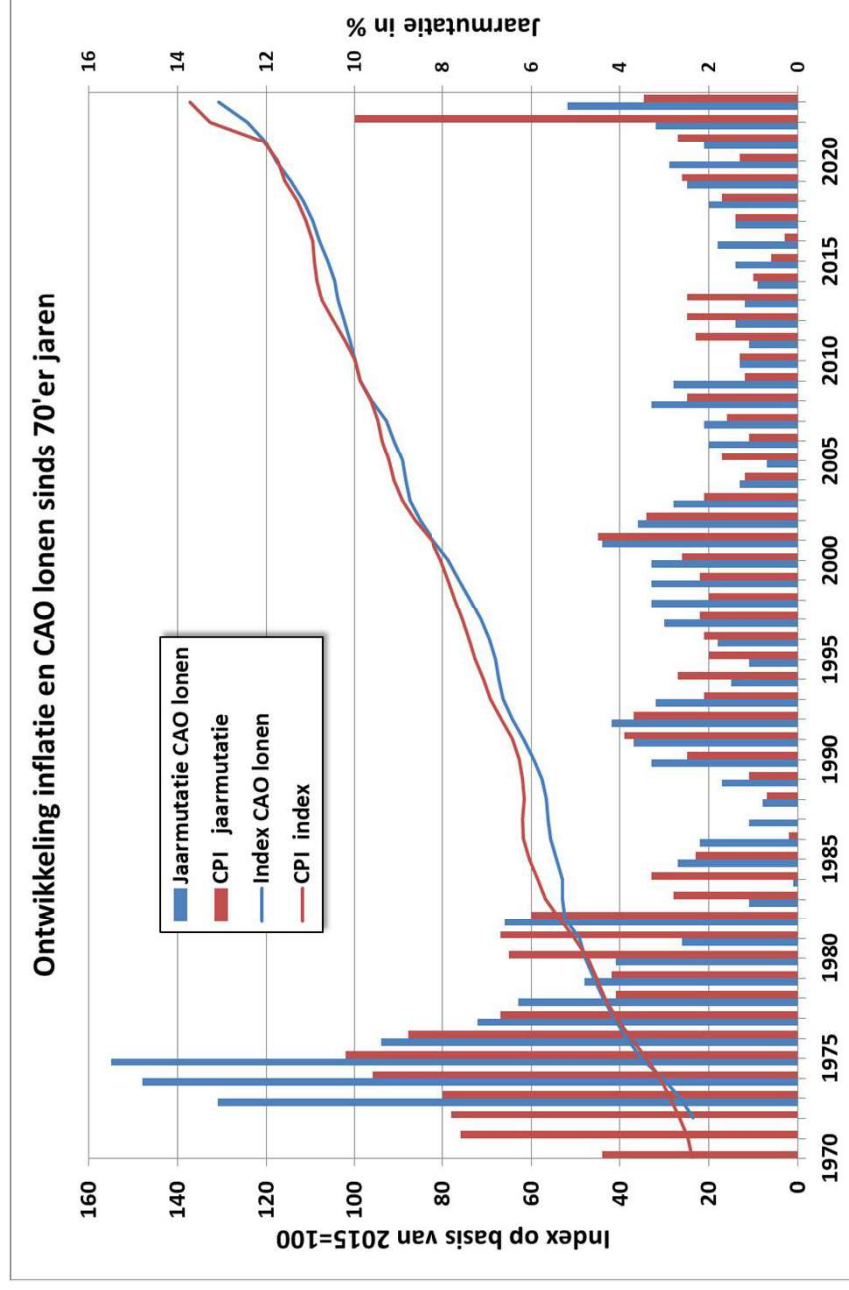
Koopkrachtontwikkeling¹⁾

doorsnee % verandering t.o.v. een jaar eerder

¹⁾De koopkrachtontwikkeling werd tot 1990 berekend t.o.v. twee jaar eerder. Vanaf 1989 werd jaarlijks waargenomen en werd de koopkrachtverandering vastgesteld t.o.v. het jaar ervoor.
^{**}voorlopige cijfers

In historisch perspectief

Loon prijsspiraal

- Uit Wikipedia
 - Eind jaren 70 was voor het laatst sprake van zo'n spiraal. Een belangrijke oorzaak daarvan was dat destijds veel lonen automatisch meestegen met de inflatie. Dit wordt '**automatische prijscompensatie**' genoemd en lag vast in de cao's van toen, vaak voor meerdere jaren.
 - Wanneer de loonkosten sneller stijgen dan de gemiddelde **arbeidsproductiviteit** zal een producent de stijging van de loonkosten per eenheid product willen doorberekenen aan zijn afnemers om zo een acceptabele winstmarge te behouden. De consument die tevens werknemer is, ziet zich geplaatst voor hogere kosten van levensonderhoud en dus **verlies aan koopkracht**. De werknemer verlangt compensatie door loonindexering, zijn loon gaat omhoog, waarna de producent de prijzen weer wil verhogen,
 - Recessie in 1981/82 gevolgd door grote koopkrachtdaling in 1983

- Volgens de koopkrachtcijfers gaan **alle inkomensgroepen** erop vooruit. Zo gaan de laagste inkomens er iets meer dan **1 procent** op vooruit, net als **gepensioneerden**.
- Gezinnen **met kinderen** hebben volgend jaar een **plus** van 2,4 procent, de hoogste inkomens een **plus** van 1,5 procent. Uitkeringsgerechtigden krijgen er 0,7 procent bij.
- "**Een evenwichtig** pakket. Zo zorgen we voor **meer ruimte** in de portemonnee en **hopelijk minder stress**", aldus Kaag.
- "**Dit wordt voor het grootste deel betaald uit hervreiding**, waarbij mensen met **hoog inkomen iets meer betalen**", schrijft Kaag. Hoge inkomens vallen eerder in het hoogste tarief en gaan dus **meer belasting** betalen. Dat levert **1,6 miljard** euro op.

Wat weten we nu wel?

	vanaf 1-7-2023	vanaf 1-1-2024
Aanpassing CAO lonen		3,738%
Bruto WML	€ 1.995,00	€ 2.069,40
Aanpassing IB parameters		Mgs belastingplan 2024
WML referentieloon	Mgs WIB € 1.757,83	€ 1.868,16
AOW netto	Alleenstaand Paar € 1.230,48 € 878,91	Alleenstaand Paar € 1.307,71 € 934,08
AOW bruto	€ 1.453,15 € 988,15	€ 1.536,98 € 1.042,64

Ook koopkracht

- Box 3 (spartaaks)
 - Tot 2017: forfaitair 4% voordeel uit vermogen, 30% belasting
 - Vanaf 2017: onderscheid tussen banktegoeden en b.v. aandelen
 - 2021: Kerstarrest Hoge Raad
 - Te veel belasting voor hoge spaartegoeden
 - Onderscheid manier van vermogen aanhouden in strijd met art.1 EP en art. 14 EVRM
 - Bezwaarmakers 2017: in gelijk gesteld
 - Niet bezwaarmakers 2017: terug naar kabinet
 - Behouden recht op bezwaar
 - Geen noodzaak **ambtshalve vermindering** aan te vragen (na 5 jaar verjaring)
 - Wordt eind 2023 een issue voor **belastingjaar 2018**
 - Voor periode 2017-2022 aangepaste regeling
 - Recente rechterlijke uitspraken betr. "overige bezittingen"
 - Nog recenter: kritiek van advocaat-generaal op wet rechtsherstel box 3

Overige zaken

- **Verzilveringsprobleem**
Artikel 8.8. Wet Inkomstenbelasting
De gecombineerde heffingskorting bedraagt maximaal het bedrag van de gecombineerde inkomensheffing.
Schrappen art. 8.8 helpt ouderen met een minimaal inkomen (+ 8% / 21%)
- **KiK**
 - Keuzes in Kaart
 - CPB doorrekening
verkiezingsprogramma's
- **Scenariosets**

	Alleen AOW	
	Alleenstaand	Paar
Bedragen per jaar (2023)		
Totaal bruto (incl IOAOW, vak.geld)	18.177	24.808
Premies en belasting	-3.458	-4.720
Totaal heffingskortingen	3.896	6.836
Verzilveringsprobleem	-438	-2.116
Netto na belasting	18.177	24.808
Zorg gerelateerde kosten	-1.018	-1.943
Woonlasten	pm	pm
Vrij besteedbaar (excl. energie)	17.159	22.865
Gestandaardiseerd	17.159	16.332
Gestandaardiseerd per maand (incl. vakantiegeld)		
Met verzilveringsprobleem	€ 1.430	€ 1.361
Zonder verzilveringsprobleem	€ 1.551	€ 1.603